

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตรงตามความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ โดยเสนอผลงานวิจัยครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญโดยสรุป ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตรงตามความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ โดยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ ค่าความเชื่อมั่น 95 % มีความคลาดเคลื่อน ± 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง 385 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนตามสัดส่วนของประชากรของโรงเรียนแต่ละขนาดในแต่ละอำเภอ และกลุ่มตัวอย่างจำนวนครูผู้สอนของโรงเรียนแต่ละขนาดในแต่ละอำเภอ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสำรวจความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของครูผู้สอน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น เป็นแบบชนิดเลือกตอบ (Multiple Choices) โดยมีลักษณะเป็นตัวเลือกที่มีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผ่านการทดลองใช้ (Try out) เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยของภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบ หาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจ ซึ่งเกณฑ์ในการหาค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 และเกณฑ์ในการหาค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 ขึ้นไป โดยใช้เทคนิค 50% ได้ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.23 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 - 0.67 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบได้ ค่าความเชื่อมั่น 0.92

การเก็บรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำส่งแบบสำรวจทางไปรษณีย์ และรวบรวมด้วยตนเองบางส่วน โดยผ่านทางสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอได้แบบสำรวจคืนมาจำนวน 364 ฉบับ โดยเป็นแบบสำรวจที่สมบูรณ์ทั้งสิ้นจากจำนวนทั้งหมด 385 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.55

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC⁺ (Statistical Packing for Social Science) วิเคราะห์โดยกำหนดค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ และรายด้าน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ

ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 35-39 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี และไม่เคยเข้ารับการอบรม เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น

2. ความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

ความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในด้านหลักสูตรและการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดความต้องการจำเป็นท้องถิ่น การกำหนดจุดประสงค์หลักสูตร รายวิชา การกำหนดคาบเรียน และการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และมีความรู้ความเข้าใจในด้านการกำหนดเนื้อหาวิชา การกำหนดกิจกรรม การจัดทำแผนการสอน และคู่มือครู และการทดลองใช้และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนในทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า

ด้านหลักสูตรและการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องขอบเขตการพัฒนาหลักสูตรที่กรมวิชาการอนุญาต การจัดทำคำอธิบายรายวิชา และวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน อยู่ในระดับน้อย เรื่องประเภทของข้อมูลพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง เรื่องขั้นตอนการกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และลำดับขั้นตอนการศึกษาความต้องการของชุมชน อยู่ในระดับมาก และเรื่องผู้รับผิดชอบการตัดสินใจผลการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการกำหนดความต้องการจำเป็นท้องถิ่น ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหตุผลในการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันผู้เรียนกับเกณฑ์มาตรฐาน และวัตถุประสงค์ของการศึกษา ความต้องการจำเป็นท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องหลักในการจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาและความต้องการ อยู่ในระดับมาก

ด้านการกำหนดจุดประสงค์หลักสูตรรายวิชา ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่ององค์ประกอบของจุดประสงค์ อยู่ในระดับน้อย เรื่องสิ่งที่ต้องพิจารณาในการกำหนดจุดประสงค์ ประโยชน์ของจิตวิทยาการเรียนรู้ในการกำหนดจุดประสงค์ ประเภทของจุดประสงค์ และขั้นตอนการกำหนดจุดประสงค์รายวิชา อยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องลักษณะของจุดประสงค์ อยู่ในระดับมาก

ด้านการกำหนดเนื้อหาวิชา ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องวิธีการเลือกเนื้อหาวิชา อยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องวัตถุประสงค์ของการจัดลำดับเนื้อหาวิชา เกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชา และการจัดเนื้อหาวิชา อยู่ในระดับมาก

ด้านการกำหนดกิจกรรม ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง เรื่องการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และเรื่องลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ และเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการกำหนดคาบเรียน ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการกำหนดคาบเรียนอยู่ในระดับน้อย และเรื่องการจัดคาบเรียน อยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดทำแผนการสอน และคู่มือครู ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัดผลประเมินผลแผนการสอน อยู่ในระดับน้อย เรื่องประโยชน์ของแผนการสอน และองค์ประกอบของคู่มือครู อยู่ในระดับปานกลาง เรื่องความหมายของแผนการสอน ลักษณะของแผนการสอน รูปแบบของแผนการสอน องค์ประกอบของแผนการสอน และความสำคัญของคู่มือครู อยู่ในระดับมาก และเรื่องขั้นตอนการทำแผนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการใช้สื่อการสอน ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ความหมายของสื่อการสอนอยู่ในระดับน้อย เรื่องประเภทของสื่อการสอน อยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องวิธีการใช้สื่อการสอน เกณฑ์การวิเคราะห์สื่อการสอน และประโยชน์ของสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก

ด้านการทดลองใช้และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องวิธีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง เรื่องวัตถุประสงค์การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตร หลักการปรับปรุงหลักสูตร และการประเมินผลการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอยู่ในระดับมาก และเรื่องสาเหตุการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของ ท้องถิ่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในด้านหลักสูตรและการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดความต้องการจำเป็นท้องถิ่น การกำหนดจุดประสงค์หลักสูตรรายวิชา การกำหนดคาบเรียน และการใช้สื่อการสอน อยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในด้านการกำหนดเนื้อหาวิชา การกำหนดกิจกรรม การจัดทำแผนการสอน และคู่มือครู และการทดลองใช้และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนในทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า

ด้านหลักสูตรและการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่องขอบเขตการพัฒนาหลักสูตรที่กรมวิชาการอนุญาต การจัดทำคำอธิบายรายวิชา และวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก เรื่องประเภทของข้อมูลพื้นฐาน อยู่ในระดับ

ปานกลาง เรื่องขั้นตอนการกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และลำดับขั้นตอนการศึกษาความต้องการของชุมชน อยู่ในระดับน้อย และเรื่องผู้รับผิดชอบการตัดสินใจผลการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการกำหนดความต้องการจำเป็นท้องถิ่น ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่อง เหตุผลในการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันผู้เรียนกับเกณฑ์มาตรฐาน และวัตถุประสงค์ของการศึกษาความต้องการจำเป็นท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องหลักในการจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาและความต้องการ อยู่ในระดับน้อย

ด้านการกำหนดจุดประสงค์หลักสูตรรายวิชา ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่ององค์ประกอบของจุดประสงค์ อยู่ในระดับมาก เรื่องสิ่งที่ต้องพิจารณาในการกำหนดจุดประสงค์ ประโยชน์ของจิตวิทยาการเรียนรู้ในการกำหนดจุดประสงค์ ประเภทของจุดประสงค์ และขั้นตอนการกำหนดจุดประสงค์รายวิชา อยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องลักษณะของจุดประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

ด้านการกำหนดเนื้อหาวิชา ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่องวิธีการเลือกเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องวัตถุประสงค์ของการจัดลำดับเนื้อหาวิชาเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชา และการจัดเนื้อหาวิชา อยู่ในระดับน้อย

ด้านการกำหนดกิจกรรม ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่องหลักการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง เรื่องการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย และเรื่องลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ และเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านการกำหนดคาบเรียน ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่องการกำหนดคาบเรียนอยู่ในระดับน้อยมาก และเรื่องการจัดคาบเรียน อยู่ในระดับน้อย

ด้านการจัดทำแผนการสอน และคู่มือครู ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่องการวัดผลประเมินผลแผนการสอน อยู่ในระดับมาก เรื่องประโยชน์ของแผนการสอน และองค์ประกอบของคู่มือครู อยู่ในระดับปานกลาง เรื่องความหมายของแผนการสอน ลักษณะของแผนการสอน รูปแบบของแผนการสอน องค์ประกอบของแผนการสอน และความสำคัญของคู่มือครู อยู่ในระดับน้อย และเรื่องขั้นตอนการทำแผนการสอน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านการใช้สื่อการสอน ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่องความหมายของสื่อการสอนอยู่ในระดับมาก เรื่องประเภทของสื่อการสอน อยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องวิธีการใช้สื่อการสอน เกณฑ์การวิเคราะห์สื่อการสอน และประโยชน์ของสื่อการสอน อยู่ในระดับน้อย

ด้านการทดลองใช้และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่อง วิธีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง เรื่อง วัตถุประสงค์การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตร หลักการปรับปรุงหลักสูตร และการประเมินผลการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอยู่ในระดับน้อย และเรื่องสาเหตุการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยเห็นว่า น่าสนใจและสมควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตรและการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีความรู้ความเข้าใจในด้านหลักสูตรและการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ในเรื่อง ขอบเขตการพัฒนาหลักสูตรที่กรมวิชาการอนุญาตจัดทำคำอธิบายรายวิชา และวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประเด็นแรกในเรื่องของขอบเขตการพัฒนาหลักสูตรที่กรมวิชาการอนุญาต ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หลังจากที่ได้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทำการวิเคราะห์เพื่อจัดลำดับความสำคัญและได้กำหนดความต้องการจำเป็นท้องถิ่นแล้ว ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ว่าการพัฒนาหลักสูตรนั้นโรงเรียนสามารถที่จะกระทำได้ในเรื่องใด ขอบเขตของการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นที่สามารถจัดกระทำได้มีขอบเขตเพียงใด เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ถูกต้อง แต่จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ทำให้ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเท่าที่ควร ถึงแม้จะมีเอกสารเผยแพร่ หรือมีการจัดการอบรมให้แก่ครู แต่ก็อาจมีครูที่ไม่ได้รับเอกสารหรือไม่ได้รับการอบรม ดังที่สังัด อุทรานันท์(2532) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในปัจจุบันยังคงมีปัญหาและอุปสรรคมาก เพราะครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนมาก ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่ดีพอ ดังนั้นเมื่อหลักสูตรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรโดยให้ปรับปรุงหลักสูตรกลางให้เข้ากับท้องถิ่น การดำเนินการดังกล่าวจึงเป็นงานใหม่สำหรับครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จึงควรมีการจัดทำเอกสารเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และจัดอบรมให้ทั่วถึง โดยเฉพาะในส่วนของขอบเขตของการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นที่โรงเรียนสามารถจัดกระทำได้ และควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพื่อครูจะได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ประเด็นที่สองในเรื่องของการจัดทำคำอธิบายรายวิชา อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอน แต่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 15 ปี ไม่ให้ความสำคัญและไม่เห็นความจำเป็นว่าทำไมต้องศึกษาในเรื่องของหลักสูตร โดยเฉพาะเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้องในส่วนของหลักสูตรแม่บท เมื่อครูไม่ตระหนักในความสำคัญจึงทำให้ครูผู้สอนไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ ไม่ค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องดังกล่าวทำให้ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแม่บท ดังงานวิจัยของอุทิศ นวลเจริญ (2529) ที่พบว่า ครูประถมศึกษามีการศึกษาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรด้วยตนเองน้อยที่สุด และในส่วนของพัฒนาหลักสูตรยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับครูผู้สอนซึ่งยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ และต้องใช้เวลาในการศึกษาหลักสูตร หรือข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ และทั้งยังมีภาระงานในหน้าที่รับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอนอีกมาก จึงทำให้ครูผู้สอนซึ่งส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นไม่มีความรู้ความเข้าใจเท่าที่ควรดังที่สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่าบุคลากรทางการศึกษาส่วนมากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรดีพอ ดังนั้น เมื่อศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นจึงเป็นงานใหม่สำหรับครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่ากรมวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการเสนอแนะความรู้ในเรื่องของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ครูผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้า โดยจัดทำเอกสารคู่มือครู เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง รวมทั้งควรจัดอบรมความรู้แก่ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครูผู้สอนและบุคลากรเหล่านั้นนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นต่อไป ส่วนในประเด็นที่สามในเรื่องของวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญและไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูผู้สอนไม่สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานเหล่านั้น เพราะต้องเอาเวลามาเตรียมการสอนในแต่ละวันและทั้งยังมีงานในหน้าที่รับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอนอีกมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของปราณี

เปี่ยมคล้า (2533) ที่พบว่า ครูประถมศึกษาศวณใหญ่มีความเห็นว่า ข้อมูลพื้นฐานมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2527) กล่าวว่า การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน สอดคล้องกับวิชัย ราษฎร์ศิริ (2526) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการศึกษาสำรวจ วิเคราะห์ และวิจัย สภาพพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะใช้สนับสนุนอ้างอิงในการตัดสินใจดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้เกิดผลดีและเหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพราะถ้าหากว่าครูผู้สอนมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แต่ขาดวิธีการที่ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้องและเหมาะสม ก็จะทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่ดีพอ ไม่เหมาะสม และได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่นที่ไม่ตรง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดการอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานให้แก่ครูผู้สอน เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ไปศึกษาข้อมูลพื้นฐานได้ถูกต้อง และเหมาะสมจะทำให้ได้ข้อมูลตรงตามความต้องการของท้องถิ่น ส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ด้านการกำหนดความต้องการจำเป็นท้องถิ่น

จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีความรู้ความเข้าใจในด้านการกำหนดความต้องการจำเป็นท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องเหตุผลในการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันผู้เรียนกับเกณฑ์มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของการศึกษาความต้องการจำเป็นท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการท้องถิ่น ครูผู้สอนอาจจะมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนอยู่ก่อนแล้ว เมื่อมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นครูผู้สอนก็สามารถนำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวผู้เรียนเหล่านั้นมาเป็นข้อมูลในกำหนดความต้องการจำเป็นท้องถิ่นได้ เพราะตัวผู้สอนเองก็มีความใกล้ชิด สัมผัสชีวิตส่วนหนึ่งของผู้เรียนอยู่ทุกวัน ทำให้สามารถเข้าใจถึงพัฒนาการของผู้เรียนทั้งในด้านวุฒิภาวะ สังคม และจิตใจ ทำให้มีความเข้าใจในตัวผู้เรียนเป็นอย่างดี เมื่อผู้เรียนเกิดปัญหา ครูผู้สอนก็จะค้นหาสาเหตุว่ามาจากอะไร และนำข้อมูลที่ค้นพบนั้นมาดำเนินการแก้ปัญหา ซึ่งก็เป็นการนำข้อมูลมากำหนดว่าที่ผู้เรียนเป็นอย่างนั้น เพราะผู้เรียนต้องการได้รับการตอบสนองในเรื่องใด แล้วจึงดำเนินการแก้ไขให้เหมาะสมกับผู้เรียน เป็นการปฏิบัติที่ครูผู้สอนอาจจะรู้อยู่บ้างแล้วว่า ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น สิ่งหนึ่งที่จะต้องศึกษาก็คือข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมากำหนดความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งข้อ

มูลเกี่ยวกับผู้เรียนนั้นจะพิจารณาถึงความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ระดับความยาก-ง่าย ความมาก-น้อย เนื้อหาสาระและประสบการณ์ ที่สำคัญ คือ เป็นสิ่งที่ตอบสนองความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน แม้กระทั่งความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น และประเทศชาติ (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช, 2542) และเมื่อได้ความต้องการของท้องถิ่นแล้ว ก็นำมากำหนดเป็นจุดประสงค์ เพื่อให้สนองตอบต่อสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งการกำหนดจุดประสงค์เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากขั้นตอนหนึ่ง เพราะจะบอกถึงความมุ่งหวังว่าจะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ความรู้ความสามารถในลักษณะใด (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

3. ด้านการกำหนดจุดประสงค์หลักสูตรรายวิชา

จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีความรู้ความเข้าใจในด้านการกำหนดจุดประสงค์หลักสูตรรายวิชาอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากในเรื่อง องค์ประกอบของจุดประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ครูผู้สอนจะทำการกำหนดจุดประสงค์หลักสูตรรายวิชาได้นั้น ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องขององค์ประกอบของจุดประสงค์มาก่อน จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องขององค์ประกอบของจุดประสงค์ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันครูผู้สอนจะสอนโดยยึดจุดประสงค์ในหลักสูตรแม่บทเป็นหลัก จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่จุดประสงค์ได้กำหนดไว้ ครูผู้สอนอาจจะรู้ในทางปฏิบัติแล้วแต่นั้นจุดประสงค์ในหลักสูตรต้องการให้เกิดอะไรกับผู้เรียน และสามารถวัดได้อย่างไร แต่โดยทฤษฎีแล้วครูผู้สอนอาจจะยังไม่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ดีพอ ในการกำหนดจุดประสงค์หลักสูตรรายวิชา ครูผู้สอนจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ให้ชัดเจน เมื่อมีการพัฒนาหลักสูตรในส่วนที่ครูต้อง กำหนดจุดประสงค์จึงจะทำให้ครูผู้สอนสามารถกำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ดังที่ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวไว้ว่า ในการกำหนดจุดประสงค์ต้องกำหนดอย่างชัดเจน เหมาะสมและสอดคล้องกับปรัชญาและค่านิยมของสังคม สภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและผู้เรียน ตลอดจนมีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะหรือระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ และสเปนเซอร์ (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2536) กล่าวไว้ว่า จุดประสงค์การศึกษาไม่ว่าจะเป็นจุดประสงค์ระดับวิชา ระดับรายวิชา ระดับหลักสูตร หรือระดับใดๆ ก็ตาม จะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นเนื้อหา และส่วนที่เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในการจัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม การกำหนดจุด

ประสงค์หลักสูตรรายวิชาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะเห็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนจบวิชานั้นๆ และการได้มาซึ่งจุดประสงค์นั้นๆ ได้มาจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานต่างๆ และจุดประสงค์ยังเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีการประเมินผลอีกด้วย (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ , 2539) จึงถือได้ว่าจุดประสงค์หลักสูตรรายวิชามีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542) กล่าวไว้ว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นขั้นตอนแรกและมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากในลำดับต่อไปต้องอาศัยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นตัวกำหนด ซึ่งจุดมุ่งหมายทั่วไปในระดับชาติที่เป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาในระดับหลักสูตรเรียกว่าจุดมุ่งหมายหลักสูตร

4. ด้านการกำหนดเนื้อหาวิชา

จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีความรู้ความเข้าใจในด้านการกำหนดเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับมาก แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในเรื่อง วิธีการเลือกเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า ถึงแม้ครูผู้สอนจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการกำหนดเนื้อหาวิชาอยู่มาก แต่ครูผู้สอนก็มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่องของวิธีการเลือกเนื้อหาวิชาเพราะการเลือกเนื้อหาวิชาเข้ามาบรรจุในหลักสูตรนั้น จะต้องเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน ซึ่งเนื้อหาวิชาจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้ หากครูผู้สอนมีความรู้ในเรื่องของวิธีการเลือกเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับผู้เรียนและความต้องการของท้องถิ่นไม่เพียงพอ อาจจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรไม่เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ดังที่ วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542) กล่าวไว้ว่า ผู้สอนบางคนยอมรับว่าหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญ ต้องดำเนินการให้ได้จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ต่างๆ ของหลักสูตร เห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยวิธีการปรับคำอธิบายรายวิชา/คำอธิบายรายวิชาให้มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น แต่มีปัญหาที่ไม่ทราบวิธีการพัฒนา และไม่มีความมั่นใจในการพัฒนา ดังนั้นในการกำหนดเนื้อหาวิชา ครูผู้สอนจึงควรกำหนดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และท้องถิ่น ซึ่งครูผู้สอนสามารถจัดกระทำได้โดยการจัดทำคำอธิบายรายวิชาของกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่างๆ ที่มีอยู่ในหลักสูตรประถมศึกษาที่ระบุเนื้อหาสาระและประสบการณ์ไว้กว้างๆ เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นได้ด้วยการเพิ่ม หรือปรับได้ตามความเหมาะสม ดังที่ วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542) กล่าวไว้ว่า ท้องถิ่นสามารถจัดทำคำอธิบายรายวิชาในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ เพิ่มเติมในกรณีพบว่า เนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่

ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่ไม่ปรากฏในหลักสูตร โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ทั้งนี้ไม่ทำให้จุดประสงค์และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไป และในการกำหนดเนื้อหาวิชาควรเลือกเนื้อหาวิชาโดยวิธีการที่ได้มาซึ่งเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ ความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และของท้องถิ่น ซึ่งสมิทร คุณานุกร (2518) กล่าวไว้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการเลือกเนื้อหาวิชามากำหนดไว้ในหลักสูตรมีวิธีการอยู่ 4 วิธี คือ การใช้ความคิดเห็นตัดสินใจ การทดลอง การวิเคราะห์ และการใช้ความคิดเห็นส่วนรวม ดังนั้นหากครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการที่จะได้มาซึ่งเนื้อหาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ก็อาจทำให้หลักสูตรนั้นๆ ไม่สนองตอบสภาพ ปัญหา และความต้องการที่ท้องถิ่นนั้นๆ กำลังเผชิญอยู่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมโดยจัดให้มีการอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับวิธีการเลือกเนื้อหาวิชาให้แก่ครูในสังกัดเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับผู้เรียนและความต้องการของท้องถิ่นได้

5. ด้านการกำหนดกิจกรรม

จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีความรู้ความเข้าใจในด้านการกำหนดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในเรื่อง หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า พฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนจะยึดตัวผู้สอนเป็นหลัก ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ฝึกทักษะกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบให้แก่ผู้เรียน และให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียนเนื้อหา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536 ก.) ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วครูผู้สอนยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนแต่อย่างใด ยังคงยึดตัวเองเป็นหลัก แม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะจัดทำเอกสารเผยแพร่ หรือจัดให้มีการอบรมให้แก่ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แต่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 15 ปีก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้วางแผน เลือก ตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยมีครูคอยให้คำปรึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536 ก.) เมื่อครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญ ก็เป็นการยากที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะในการกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนและขาดความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร เพราะการที่ครูผู้สอนจะสามารถกำหนดกิจกรรมได้นั้น ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก่อน ครูผู้สอนจึงจะสามารถกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และที่สำคัญสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดไว้ว่าต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิธีใด มีข้อบ่งชี้เนื้อหาที่จะต้องเรียนรู้หรือฝึกทักษะอะไรบ้าง และต้องการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมทั้งในด้านทักษะ เจตคติ และกระบวนการอะไรบ้าง (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช, 2542) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรสร้างความตระหนักให้เกิดแก่ครูผู้สอน ให้ครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรม ซึ่งจะส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรและเหมาะสมกับผู้เรียนได้

6. ด้านการกำหนดคาบเรียน

จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีความรู้ความเข้าใจในด้านการกำหนดคาบเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในเรื่องการกำหนดคาบเรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ครูผู้สอนมีความต้องการในเรื่องนี้มาก เนื่องมาจากในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะยึดหลักสูตรแม่บทที่ได้มีการกำหนดคาบเรียนไว้แล้วเป็นหลัก ครูผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรแม่บทให้เข้าใจ ศึกษาว่าในการจัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือการจัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม ในส่วนของการกำหนดคาบเวลาเรียนหลักสูตรกำหนดให้จัดกระทำได้อย่างไรได้เงื่อนไขใด เพราะการกำหนดคาบเรียนจะมีความสำคัญมากทำให้ครูผู้สอนทราบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละเนื้อหา ควรจะใช้ระยะเวลาในการดำเนินการสอนเท่าใด ทั้งยังสามารถกำหนดคาบเรียนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้เหมาะสมกับผู้เรียน และช่วยให้ครูผู้สอนสามารถวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าให้เหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนดในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการกำหนดคาบเรียนนั้นจำนวนคาบเรียนที่กำหนดในระดับประถมศึกษาจะต้องไม่ทำให้คาบเวลาเรียนสำหรับกลุ่มประสบการณ์ / หน่วยย่อยที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงไป (กรมวิชาการ, 2536) และในการกำหนดคาบเรียนของรายวิชานั้น มักถือเอาโครงสร้างของหลักสูตรแม่บทและปริมาณของเนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนเป็นเครื่องกำหนด (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรศึกษาหลักสูตรแม่บทให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ วิเคราะห์หลักสูตรแม่บทเพื่อกำหนดคาบเวลาเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม และควรศึกษาเอกสาร เข้ารับการอบรม ล้มมนาต่างๆ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำและเผยแพร่ให้แก่ครูผู้สอนและบุคลากรในสังกัด เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถกำหนดคาบเวลาเรียนได้อย่างเหมาะสม

7. ด้านการจัดทำแผนการสอน และคู่มือครู

จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดทำแผนการสอน และคู่มือครู อยู่ในระดับมาก แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในเรื่องการวัดผลประเมินผลแผนการสอน อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในเรื่องการจัดทำแผนการสอน ถึงแม้ครูผู้สอนจะมีการจัดทำแผนการสอนอยู่เป็นประจำ มีการเตรียมการสอน และดำเนินการสอนตามแผนที่วางไว้แต่เมื่อมีการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนจะวัดผลประเมินผลในส่วนของผู้เรียนเท่านั้น และเป็นการวัดผลประเมินผลผู้เรียนเพื่อดูว่าผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ แต่ไม่มีการวัดผลประเมินผลผู้เรียนและครูผู้สอนเพื่อปรับปรุงแก้ไขแผนการสอนให้มีคุณภาพดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของการวัดผลประเมินผลเพื่อปรับปรุงแผนการสอน เพียงแต่มีการวัดผลประเมินผลเพียงเพื่อประเมินและตัดสินผู้เรียนเท่านั้น ซึ่งหากครูผู้สอนมีการประเมินผลแผนการสอนก่อนที่จะนำแผนการสอนไปใช้ จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถนำผลที่ประเมินนั้นมาปรับปรุงแก้ไขแผนการสอนเพื่อให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งต่อไป ดังที่เจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวไว้ว่า ก่อนที่จะนำแผนการสอนไปใช้ครูควรจะมีการตรวจสอบหรือประเมินก่อนว่า แผนการสอนที่จัดทำหรือยกวางขึ้นนั้น ดีแล้วหรือมีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้แผนการสอนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยครูอาจให้ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการสอน หรือครูผู้สอนกลุ่มวิชา / กลุ่มประสบการณ์เดียวกันประมาณ 3 – 4 คน ร่วมกันประเมินแผนการสอนก็ได้

8. ด้านการใช้สื่อการสอน

จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีความรู้ความเข้าใจในด้านการใช้สื่อการสอน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเอง ในเรื่องความหมายของสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูผู้สอนมีความรู้ในเรื่องนี้น้อย อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนในเชิงปฏิบัติมากกว่า ทฤษฎี เพราะครูผู้สอนต้องคลุกคลีอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องมีสื่อการสอนประกอบ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสื่อการสอนในเชิงปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ครูผู้สอนกลับไม่มีความรู้ความเข้าใจทฤษฎีในการจัดทำสื่อการสอน ในเรื่องของความหมายของสื่อการสอน ครูผู้สอนควรศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจถึงความหมายของสื่อการสอนเพื่อจะได้จัด

ทำสื่อการสอนขึ้นมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ ในการจัดทำสื่อการสอนครูผู้สอนต้องศึกษาและทำความเข้าใจ แนวคิด ปรัชญา จุดหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตรอย่างละเอียด เพื่อจะได้มองเห็นทิศทางของหลักสูตรแม่บทอย่างชัดเจนก่อนจึงจะสามารถกำหนดสื่อการเรียนการสอนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) สื่อการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างยิ่ง เพราะสื่อจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น และช่วยให้จำสิ่งที่เรียนได้อย่างแม่นยำ (กิดานันท์ มะลิทอง, 2540) ครูผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสื่อการสอนอย่างแท้จริงจึงจะจัดทำสื่อการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียนได้ ซึ่งถ้าหากครูผู้สอนไม่มีความรู้ ก็อาจทำให้ครูผู้สอนดำเนินการใช้สื่อการสอนกับผู้เรียนได้ไม่ถูกต้อง และไม่เหมาะสม ดังนั้นในการดำเนินการจัดทำสื่อการสอนขึ้นมาใช้ ครูผู้สอนจึงควรศึกษาในเรื่องของความหมายของสื่อการสอนให้ถูกต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความหมายและความสำคัญของสื่อการสอน ดังงานวิจัยของวิจิตร ไชยศิลป์ (2536) พบว่า ครูผู้สอนยังไม่มีการจัดทำสื่อการสอนขึ้นใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากขาดเอกสารและแหล่งความรู้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรได้มีการจัดการอบรม สัมมนาหรือประชุมเชิงปฏิบัติการในการให้ความรู้และทักษะในการจัดทำสื่อการสอนให้แก่ครูผู้สอน เพื่อให้ครูผู้สอนได้มีความรู้และทักษะในการจัดทำสื่อการสอนใหม่ๆ ขึ้นมาใช้

8. ด้านการทดลองใช้และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีความรู้ความเข้าใจในด้านการทดลองใช้และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอยู่ในระดับมาก แสดงว่า มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่องของการทดลองใช้และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอยู่ในระดับน้อย เป็นเพราะครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการทดลองใช้และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอยู่แล้ว เพราะในทางปฏิบัติแล้วครูผู้สอนอาจจะมีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยไม่รู้ตัว เช่น การปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ครูผู้สอนก็อาจจะดำเนินการในส่วนที่ตนเองได้ปรับ และมาทำการประเมินเพื่อปรับปรุงว่าที่ตนเองได้ปรับนั้นควรจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขตรงไหนบ้าง สิ่งเหล่านี้ครูผู้สอนอาจจะยังไม่เข้าใจว่าที่ตนได้ปฏิบัติอยู่นั้น เป็นการดำเนินการทดลองใช้และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพราะเป็นการดำเนินการที่ไม่เป็นระบบหรือเป็นขั้นตอนที่ไม่เด่นชัด ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้อยู่ในระดับมาก ดังงานวิจัยของ มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539) พบว่า มีการใช้หลักสูตรและติดตามผลการใช้หลักสูตรโดยวิธีการพูดคุย และสังเกตการสอน และได้มี

การประเมินผลหลักสูตรโดยครูผู้สอน โดยพิจารณาจากผลการปฏิบัติและผลงานของผู้เรียน ด้วยการสังเกต ซึ่งเป็นการประเมินผลในลักษณะการประเมินผลสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยในส่วนของครูผู้สอนได้มีการดำเนินการโดยการปรับปรุงแก้ไขจากล่างสู่บน คือ การให้ครูผู้สอนดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยในครั้งนี้

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

1. ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งครูผู้สอนควรเน้นในเรื่องที่มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางคือ หลักสูตรและการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน, การกำหนดความต้องการจำเป็นท้องถิ่น, กำหนดจุดประสงค์หลักสูตรรายวิชา, การกำหนดคาบเรียน และการใช้สื่อการสอน เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น และสามารถดำเนินการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างถูกต้อง

2. ควรนิเทศติดตามการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง

โรงเรียน

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้การส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาได้มีโอกาสเข้ารับการอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น

2. ครูผู้สอนควรพัฒนาตนเอง โดยการศึกษาและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา หรือคู่มือครูที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้น เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจให้มากยิ่งขึ้น

3. ครูผู้สอนควรเข้ารับการอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนเกี่ยวกับลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นอีก 4 ลักษณะ ซึ่งได้แก่ การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม , การปรับรายละเอียดของเนื้อหา , การปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียน และการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

2. ควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดอื่น